

B

Back-crossing: បង្កាត់ត្រឡប់

ការបង្កាត់កូន (ជាធម្មតាកូនកាត់) ជាមួយកូនមួយទៀតនៃប្រភេទមេបារបស់វា។ ការបង្កាត់ត្រឡប់ច្រើនដង គឺមានប្រសិទ្ធិភាពជាពិសេសក្នុងការផ្ទេរលក្ខណៈតំណពូជងាយៗ ឧ: លក្ខណៈធន់នឹងជំងឺ ផ្ទេរពីមេបាខ្លាំងមួយ ទៅមេបាខ្សោយ។

មើល Cross pollination, F1, Hybrid, Introgression, Simple Mendelian inheritance.

Background pollination: ការរោយលំអងរយ: (ចំងាយ) ឆ្ងាយ

ការរោយលំអងរយ: ឆ្ងាយនៃលំអងមានស្លាប់។ គ្រាប់លំអងតូចៗមួយចំនួនអាចនឹងរក្សានៅក្នុងចរន្តខ្យល់ ហើយហើររាប់រយគីឡូម៉ែត្រ។ ការរោយលំអងរយ: ឆ្ងាយ គេមិនអាចមិនគិតគូរទាំងស្រុងបានទេនៅ ក្នុង ការរៀបចំ ចំការពូជ។ មើល Buffer, Isolation, Migration, Pollen dilution zone, Wind pollination.

Base population = selection population: ព្រៃពូជមូលដ្ឋាន ក្រុមពូជមូលដ្ឋានបូជីវិស

ក្រុមពូជនៃដើមឈើដែលអ្នកបង្កាត់ពូជឈើជ្រើសរើសសំរាប់បង្កាត់ពូជនូវជំនាន់បន្ទាប់។ ក្រុមពូជ មូលដ្ឋានអាចជាដើមព្រៃធម្មជាតិ (ជំនាន់ទី១) ឬជាដើមឈើដែលគេបានដាំសាកល្បងជិននេទិក។ មើល Genetic test, Breeding strategy, production population, Wood producing population.

Beetle: ពួកសត្វល្អិតនៃលំដាប់ Coleoptera: កន្លង់ ឃ្មុំ អណ្តើកមាស

Berry: ប្រភេទផ្លែឈើសាច់ ប្រភេទផ្លែប៊េរី

ប្រភេទផ្លែសាច់ដែលវិវត្តន៍ពីកេសរពិទោល និងគ្មានសំបករឹងទេ។ ជាធម្មតា ផ្លែវាមានផ្ទុកគ្រាប់ច្រើន ក៏ ប៉ុន្តែ មានប្រភេទផ្លែសាច់ប៊េរីមានគ្រាប់១ដៃ ដូចជាប្រភេទ *Persea* (avocado) ។ មើល Drupe, Fleshy fruit, Fruit.

Biology diversity (=Biodiversity): ជីវៈចម្រុះ

ភាពប្លែកៗគ្នានៅក្នុងចំណោមសារពាង្គមានជីវិតដែលមកពីគ្រប់ប្រភពទាំងអស់ ហើយនិងភាពស្មុគស្មាញ (ជំពាក់ភារិក) នៃបរិស្ថានដែលវារួមចូលចំណែកនៅក្នុងនោះ ទាំងនេះរួមមាន:

- Ecosystem diversity: ប្រព័ន្ធបរិស្ថានចម្រុះ: ភាពប្លែកៗ និងប្រព្រឹត្តិស៊ីនេអេកូស៊ីស្តិម (ប្រព័ន្ធ បរិស្ថាន) ផ្សេងៗ។
- Species diversity: ប្រភេទ (ពូជ) ចម្រុះ: ប្រព្រឹត្តិស៊ីនេ និងភាពចម្រុះនៃប្រភេទពូជផ្សេងៗ។

- Genetic diversity: **ជីននេទិកចម្រុះ**: ប្រព្រឹត្តិសិទ្ធិ និងភាពចម្រុះនៃជីន/ជីនណោម(genome)ផ្សេងៗ ។
វារួមមាន បំរែបំរួលនៅក្នុងក្រុមពូជមួយ និងរវាងបណ្តាក្រុមពូជ ។ មើល Ecosystem, Gene centre, Gene conservation, Gene frequency, Population.

Biosphere: ជីវមណ្ឌល

អេកូស៊ីស្តិម(ប្រព័ន្ធបរិស្ថាន) ធំជាងគេទាំងអស់ដែលនៅជុំវិញ រួមមាន ដី ទឹក និងបរិយាកាស ។
មើល Biological diversity, Ecosystem.

Biotechnology: ជីវបច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យាជីវសាស្ត្រ

ការអនុវត្តគោលការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វកម្មដើម្បីកែច្នៃសំភារៈដោយភ្នាក់ងារជីវសាស្ត្រ ដើម្បីសំរេចបាន ជាទំនិញ និងសេវាកម្ម ។ ជីវបច្ចេកវិទ្យារួមមានបច្ចេកទេសដែលប្រើប្រាស់សារពាង្គកាយមានជីវិតដើម្បីផលិត ឬកែច្នៃផលិតផល ដើម្បីបង្កើនគុណភាពរុក្ខជាតិ ឬសត្វ ឬដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍អតិសុខុមប្រាណសំរាប់គោល បំណងជាក់លាក់ ។ មើល Genetic engineering, Micropropagation.

Bisexual (= Hermaphroditic or Monoclinous): ទ្រេហេទ មានភេទពីររួមគ្នា

សិរីរាង្គបន្តពូជមានតួនាទីឈ្មោលនិងញី នៅក្នុងផ្កាតែមួយ ។ មើល Dioecious, Flower, Monoecious.

Blinding: ការស្ទះកញ្ចៀងវែង

ការស្ទះកញ្ចៀងសំអាត ដោយសារតែគ្រាប់ ឬកំទេចកំទីផ្សេងៗដែលមានទំហំអាចធ្វើឱ្យនៅជាប់រន្ធរំរេងបាន ។
មើល Cleaning, seed-

Block: ប្រក់

អនុតំបន់មួយដែលមានបរិស្ថានដូចគ្នានៅក្នុងការដាំពិសោធន៍មួយ ។ ប្រក់ពេញលេញមួយមានឡូត៍ ដែលឡូត៍ នីមួយៗដាំមួយកញ្ចប់គ្រាប់ ឬដើមកូនសំរាប់ធ្វើពិសោធន៍ ។ ជាធម្មតា ការគ្រោងបង្វែរលើទីវាល ប្រក់ស្មើនឹង ១គំរូ(replicate) ។
មើល Experimental design, Lattice design, Plot, Randomized complete block design, Replicate.

Border effect = competition effect: ការជះឥទ្ធិពលនៅតាមព្រំប្រទល់ (ព្រំដែន)

ការជះឥទ្ធិពលរបស់បរិស្ថាននៅតាមបណ្តោយព្រំដែននៃតំបន់ពិសោធន៍មួយ ប្រក់ ចំការពូជ ។ល ។ ការជះឥទ្ធិ ពលតាមព្រំប្រទល់ គឺបណ្តាលមកពីភាពខុសគ្នានៃការប្រជែងយក(ឧ: ពន្លឺ ឬ ដីជាតិ) រវាងខាងក្នុង និងខាង ក្រៅព្រំប្រទល់ ។ ក្នុងការកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលនៅតាមព្រំប្រទល់នៃតំបន់អនុតំបន់ពិសោធន៍ គេនិយមគ្រោង បង្វែរតំបន់ជារាងការេ ព្រោះទ្រង់ទ្រាយនេះវាមានវណ្ណមណ្ឌលតូចជាង បើធៀបនឹងតំបន់មានរាងត្រីកោណ ។ តំបន់ទ្រនាប់ ត្រូវបង្កើតព័ទ្ធជុំវិញតំបន់នោះដើម្បីកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលតាមព្រំប្រទល់ ។

មើល Buffer zone, Experimental design.

Bract = bracteole: **តំបន់ស្លឹកក្រោមផ្កា ស្លឹកទំរុតបកផ្កា ស្នប់ផ្កា**

ជាស្លឹកក្លាយមួយដែលនៅពីក្រោមផ្កា ឬអ័ក្សផ្កានៅក្នុងពួករុក្ខជាតិគ្រាប់ជិត ឬជាស្រកានៅក្នុងកោនព្វីនៃពួក
រុក្ខជាតិគ្រាប់ស្រាត ។ មើល Bracteole, Cone, Ovuliferous scale.

Bracteole: **តំបន់ស្លឹកក្នុងក្រោមផ្កា ស្លឹកទំរុតបកផ្កា ស្នប់ផ្កា**

មើល Bract, Cone.

Breed true: **បង្កាត់ពូជសុទ្ធ ជម្រើសពូជសុទ្ធ**

ក្រុមពូជមួយនៃឯកត្តៈហ្សេណូសាយហ្គតដែលបានមកពីការបង្កាត់ក្នុងដែលនៅពេលបង្កាត់គ្នាទៅវិញទៅមក
ផលិត បានជំនាន់ថ្មីមួយនៃឯកត្តៈហ្សេណូសាយហ្គត ។

មើល Homozygous, Inbred line, Inbreeding, Pure line.

Breeding arboretum: **ចំការឈើដាំទុកសំរាប់បង្កាត់ពូជ (ជម្រើស)**

ការប្រមូលដើមឈើឬប្រភេទពូជសំរាប់ដាំទុកសំរាប់ការបង្កាត់ពូជ ។ បើសិនការប្រមូលទុក(ជ្រើសរើស) ជា
ផ្នែកនៃសរីរាង្គលូតលាស់នោះ ជួនកាល គេហៅថាជាធានាការខ្លួន(មែកបំពៅ/ផ្សាំ) ។ ការបើកលំហ(កាប់
រហាល) វប្បកម្ម និងការការពារត្រូវបានគ្រោងទុកដើម្បីជំរុញឱ្យចេញផ្កាផ្លែឱ្យបានឆាប់ និងត្រួតពិនិត្យការ
រោយលំអង និងការប្រមូលគ្រាប់ពូជ ។ មើល Clone bank, Forest tree breeding, Gene bank, Seed
orchard.

Breeding plan: **ផែនការបង្កាត់ពូជ (ជម្រើសពូជ)**

កាលវិភាគពិស្តារនៃប្រតិបត្តិការនឹងត្រូវធ្វើក្នុងគោលបំណងអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្របង្កាត់ពូជ ។

មើល Breeding strategy.

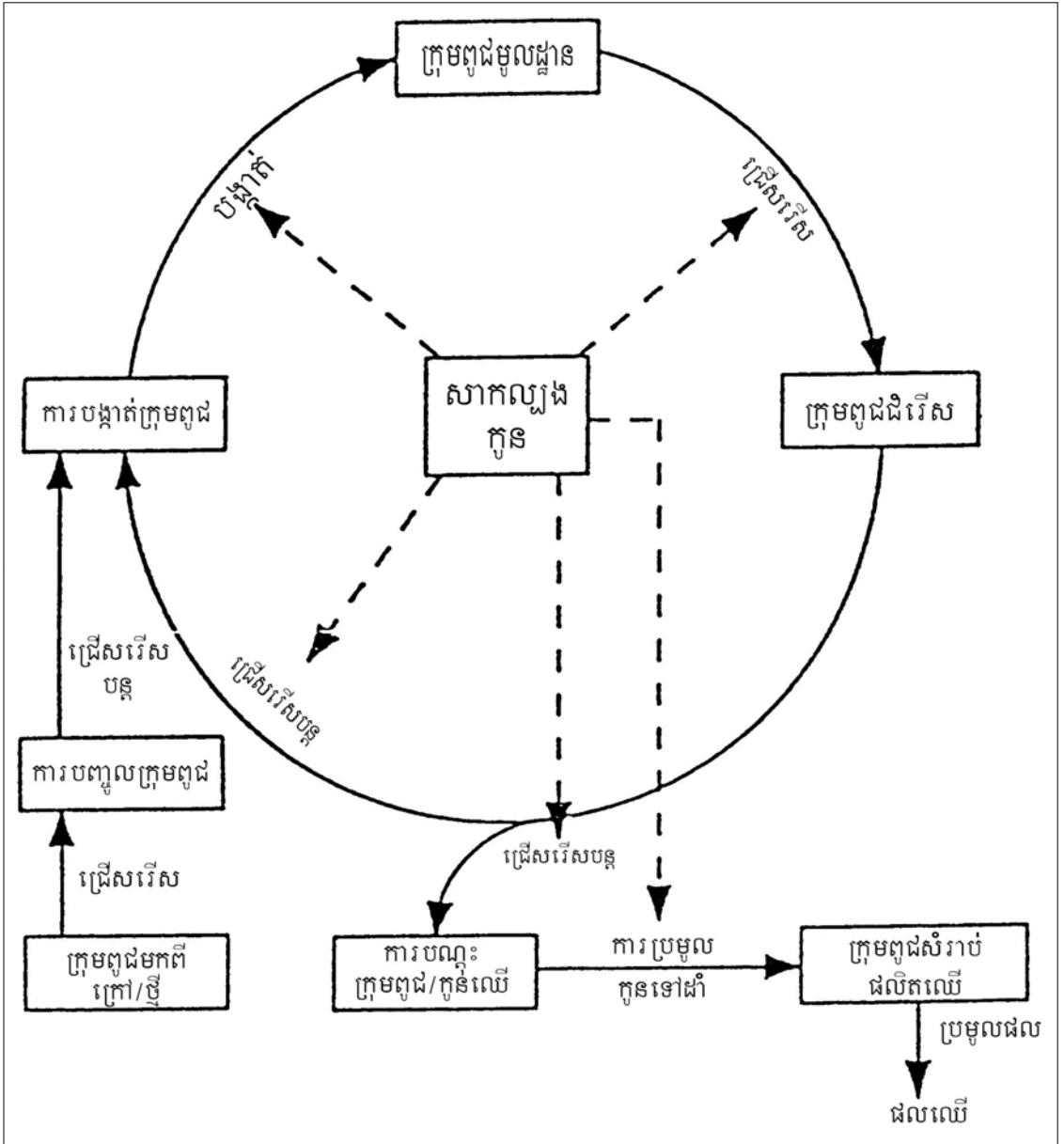
Breeding population: **ក្រុមពូជសំរាប់បង្កាត់ ការបង្កាត់ក្រុមពូជ**

ចំនួននៃឯកត្តៈដែលគេជ្រើសរើសចេញពីក្រុមពូជមូលដ្ឋាន ដែលមានលក្ខណៈដែលគេចង់បាន ដើម្បីធ្វើជា
មេបាសំរាប់ជំនាន់ក្រោយសំរាប់បង្កាត់ពូជ ។ មើល Base population, Breeding plan, Breeding
strategy, Production population, Propagation population, Wood producing population.

Breeding strategy: **យុទ្ធសាស្ត្របង្កាត់ (ជម្រើស)ពូជ**

វិធានការមួយនៃការគ្រប់គ្រងសុវត្ថិភាពជីននៃប្រភេទឈើមួយដែលគេអនុវត្តក្នុងព្រៃដាំ ។

មើល Base population, Breeding population, Breeding plan, Forest tree improvement,
Infusion population, Plant breeding, Production population, Wood producing
population.

Breeding system: **ប្រព័ន្ធបង្កាត់ (ជម្រើស) ពូជ**

មើល Mating system.

Breeding value: **តំលៃបង្កាត់ (ជម្រើស) ពូជ**

តំលៃមេ-បុមួយត្រូវបានវិនិច្ឆ័យដោយការសំដែងឡើងនៃកូនរបស់វា ចេញពីការបង្កាត់ជាច្រើនដង ។ តំលៃបង្កាត់របស់ឯកត្តៈមួយ ត្រូវបានកំណត់ជា២ដងនៃលទ្ធភាពផ្សំទូទៅរបស់វា (general combining ability = GCA) ។ មើល Combining ability, General combining ability, Genetic gain, Progeny test, Specific combining ability.

Breeding zone: តំបន់បង្កាត់ (ជម្រើស) ពូជ

ការបែងចែកអនុតំបន់នៃរបាយភូមិសាស្ត្ររបស់ប្រភេទពូជមួយដែលក្នុងនោះ បណ្តាឯកត្តៈធ្វើការបង្កាត់ទៅវិញទៅមក ។ ការគូសបែងចែកតំបន់អាចនឹងធ្វើឡើងដោយប្រើតំលៃមធ្យមទិន្នន័យអាកាសធាតុ ឬលក្ខណៈដី ។ មើល Migration, Provenance, Seed collection zone.

Bruchid: ក្រុមសត្វល្អិតស៊ីគ្រាប់

ប្រភេទក្រុមសត្វល្អិតជាច្រើនដែលស៊ីប្រភេទគ្រាប់នៃពួកគ្រួសារ Leguminasae ។

Coleoptera

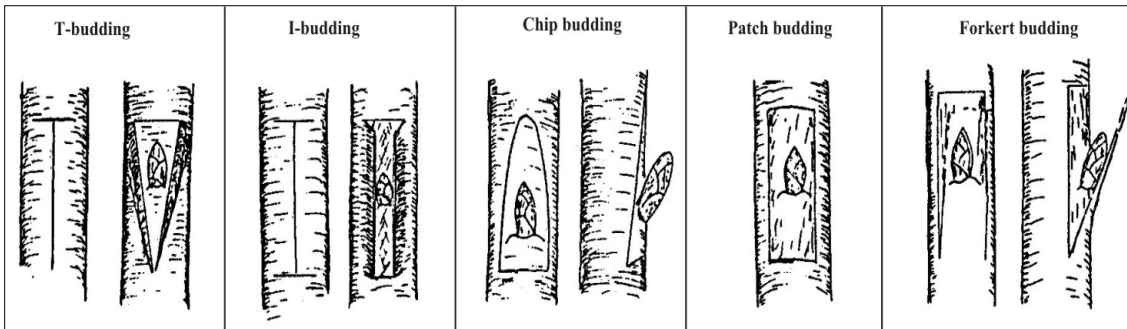

Hemiptera

Budding (graft budding): ការផ្សំពន្លក

ការផ្សំដោយបញ្ចូលពន្លកដែលមានជាលិកាតែបន្តិចចូលទៅក្នុងស្នាមរំបូរនោះនៅក្នុងសំបកនៃរុក្ខជាតិពូជគល់ផ្សំ ។ ក្រោយពីវាផ្សារភ្ជាប់គ្នាហើយ ផ្នែកខាងលើនៃរុក្ខជាតិគល់ផ្សំនៅខាងលើពន្លកផ្សំ ត្រូវបានកាត់ចោល ។ មានវិធីផ្សំ ពន្លកជាច្រើន តែរូបខាងក្រោមបង្ហាញពីវិធីគេនិយមបំផុត ។

មើល Grafting, Macropropagation, Root stock

Buffer: ទ្រនាប់ សារធាតុទប់ប្រតិកម្ម

ជាសារធាតុ ឬលក្ខណៈមួយដែលទប់នឹងការផ្លាស់ប្តូរដែលបណ្តាលមកពីឥទ្ធិពលខាងក្រៅ ។ ក្នុងវិស័យគីមីវាមានន័យសំដៅសារធាតុមួយដែលកាត់បន្ថយជាអប្បបរមានូវការប្រែប្រួល pH នៅពេលដែលដាក់អាស៊ីដ

ឬបេស ។ នៅក្នុងបរិស្ថាន ឧ៖ ទាក់ទងទៅនឹងប្រភេទរុក្ខជាតិ ឬតំបន់ដែលកាត់បន្ថយជាអប្បបរមានូវឥទ្ធិពល
នៃការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ (ឧ៖ គំរូបព្រៃកាត់បន្ថយភាពប្រែប្រួលសីតុណ្ហភាពនៅពេលថ្ងៃ) ។ ជាធម្មតា
នឹងនៅក្នុងការបង្កាត់ពូជ ទាក់ទងទៅនឹងតំបន់ព្រៃជុំវិញព្រៃពូជ ដើម្បីទប់មិនឆ្លងលំអងពីខាងក្រៅ ។

Buffer area (zone): តំបន់ទ្រនាប់

ជាតំបន់មួយដែលហ៊ុំព័ទ្ធតំបន់ផលិតគ្រាប់ពូជនៅក្នុងចំការឈើដើម្បីកំណត់ព្រំដែនចំលងលំអងពីប្រភពខាង
ក្រៅ ។ តំបន់ទ្រនាប់នេះបង្កើតឡើងពីប្រភេទឈើតែមួយ ដូចក្នុងតំបន់ផលិតគ្រាប់ពូជដែរ ដូច្នេះហើយវា រួម
ចំណែកក្នុងការរាយលំអង ឬបង្កាត់លំអងជាមួយដើមពូជដែរ ។ តំបន់ទ្រនាប់ជារុក្ខជាតិអន់ជាង បើផ្អែកទៅ
តាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចគ្នានឹងក្នុងតំបន់ផលិតគ្រាប់ពូជ ប៉ុន្តែគេមិនយកចិត្តទុកដាក់លើការចេញផ្កាផ្លែរបស់វា
ទេ ព្រោះថា គ្រាប់របស់វាមិនត្រូវបានគេប្រមូលយកទេ ។

មើល Flower induction, Pollen dilution zone, Rogueing, Seed production area, Wind
pollination.

Bush: គុម្ពោធន, ព្រៃគុម្ពោធន

Buttress: ប្រឹង (គល់ឈើ)

មើល Fluting